

Omówienie potrzeby rozwiązania problemu braku systemowego zarządzania wodą w urządzeniach melioracji wodnych w obszarze Dolina Górnego Nurca PLB200004

dr Michał Korniluk

II spotkanie Zespołu Lokalnej Współpracy
Gminny Ośrodek Kultury w Boćkach

3 września 2025

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

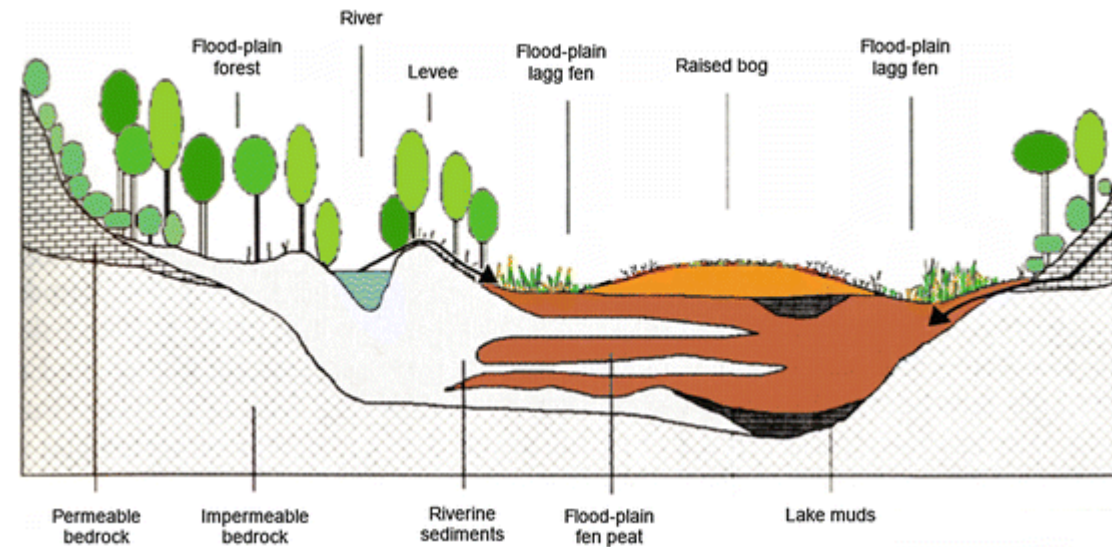
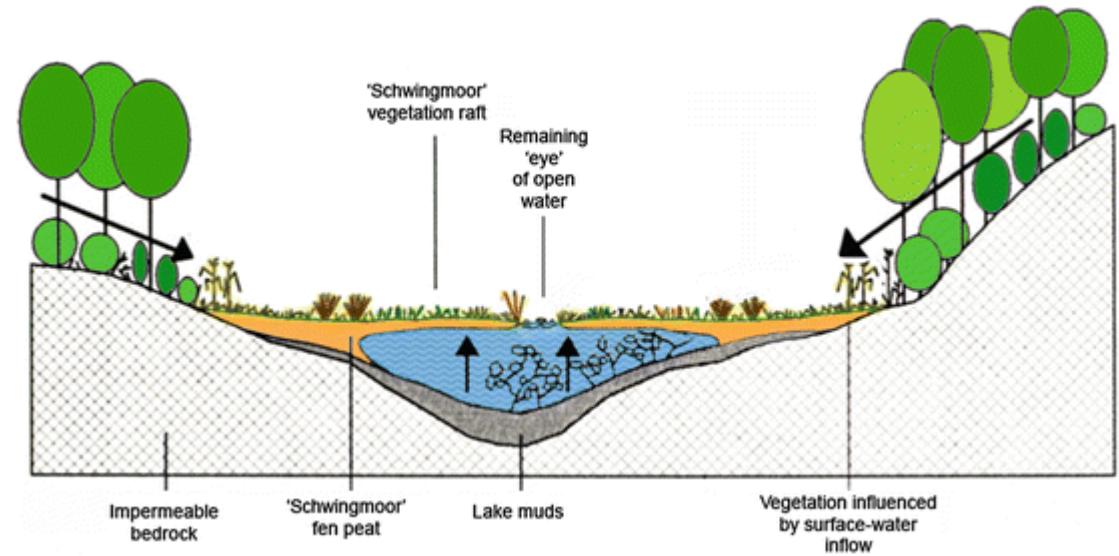
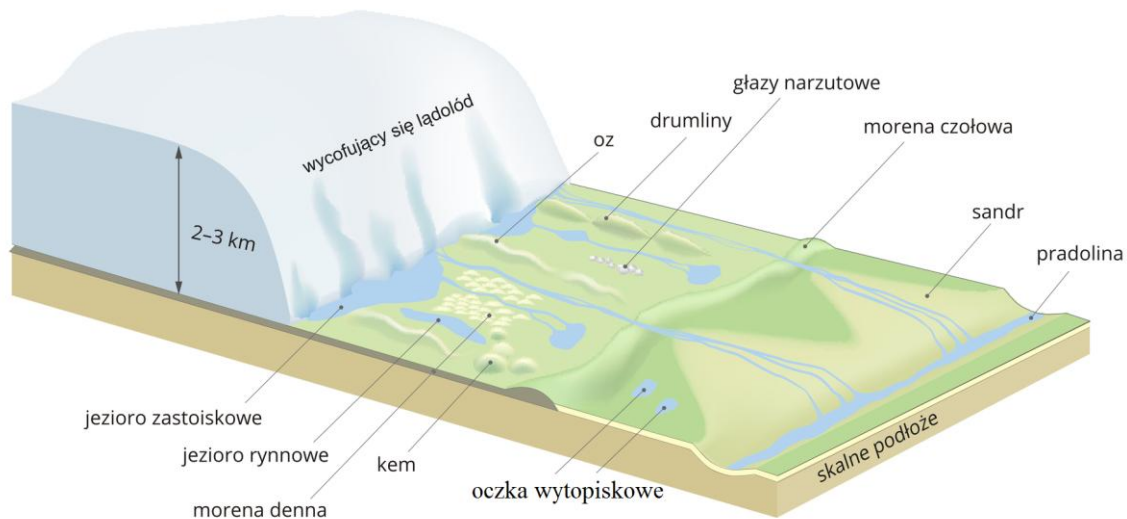
Dofinansowane przez
Unię Europejską

Plan prezentacji

- Woda, rzeka, torfowisko, ptaki i rolnictwo – szukanie kompromisu;
- Stan zachowania systemu melioracji;
- Podstawy prawne zarządzania wodą w urządzeniach melioracji wodnych;
- Lokalne przywrócenie funkcji urządzeń melioracji wodnych zgodne z prawem wodnym i z potrzebami ochrony siedlisk ptaków;
- Struktura użytkowania łąk w obszarze.

Od wody do torfowiska

Funkcja torfowisk w środowisku

Regulacja procesów zachodzących na lądzie, w wodzie i w atmosferze

- Retencja wody
- Oczyszczanie wody
- Zmniejszenie ryzyka powodzi i lokalnych podtopień
- Kształtowanie mikroklimatu
- Cenne siedliska przyrodnicze
- Pochłaniają CO₂ z atmosfery

Torfowiska zajmują ok. 3% powierzchni kontynentów, a zmagazynowane jest w nich dwa razy więcej węgla niż we wszystkich lasach na Ziemi (lasa pokrywają ok. 30% powierzchni kontynentów).

Źródło: <https://www.bagna.pl/zglebiaj-wiedze/torfowiska-a-klimat>

**Pierwsza książka
w języku polskim**

Autor - Turczynowicz, Stanisław.
Tytuł - Meliorowanie
i zagospodarowanie torfowisk
Wydawnictwo - Warszawa: Państwowy
Instytut Wydawnictw Rolniczych.
Rok wydania - 1949.
Numer inwentarzowy - 15.

PROF. INŻ. ST. TURCZYNOWICZ

**MELIOROWANIE
I ZAGOSPODAROWANIE TORFOWISK**

WYDANIE II

WARSZAWA 1949

PAŃSTWOWY INSTYTUT WYDAWNICTW ROLNICZYCH

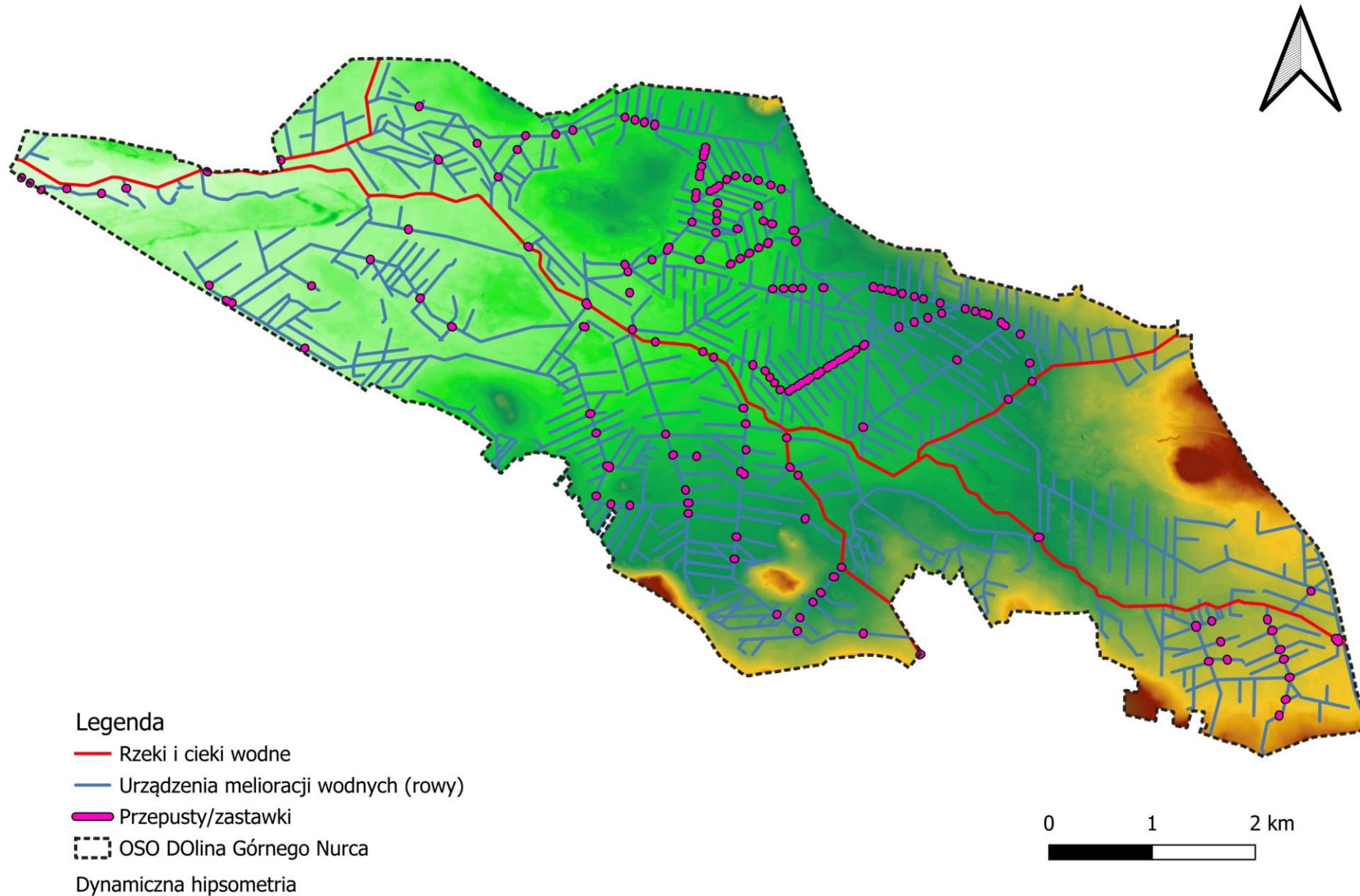
Melioracja w OSO Dolina Górnego Nurca

W latach 60. XX wieku rzeka oraz przyległe do niej siedliska (w tym torfowiska) zostały zmeliorowane na cele rolnicze. Prace melioracyjne wpłynęły na obniżenie poziomu wód gruntowych, co zatrzymało procesy torfotwórcze, doprowadziło do mineralizacji i zmurszenia wierzchniej warstwy torfu i w konsekwencji obniżenia się rzędnej terenu.

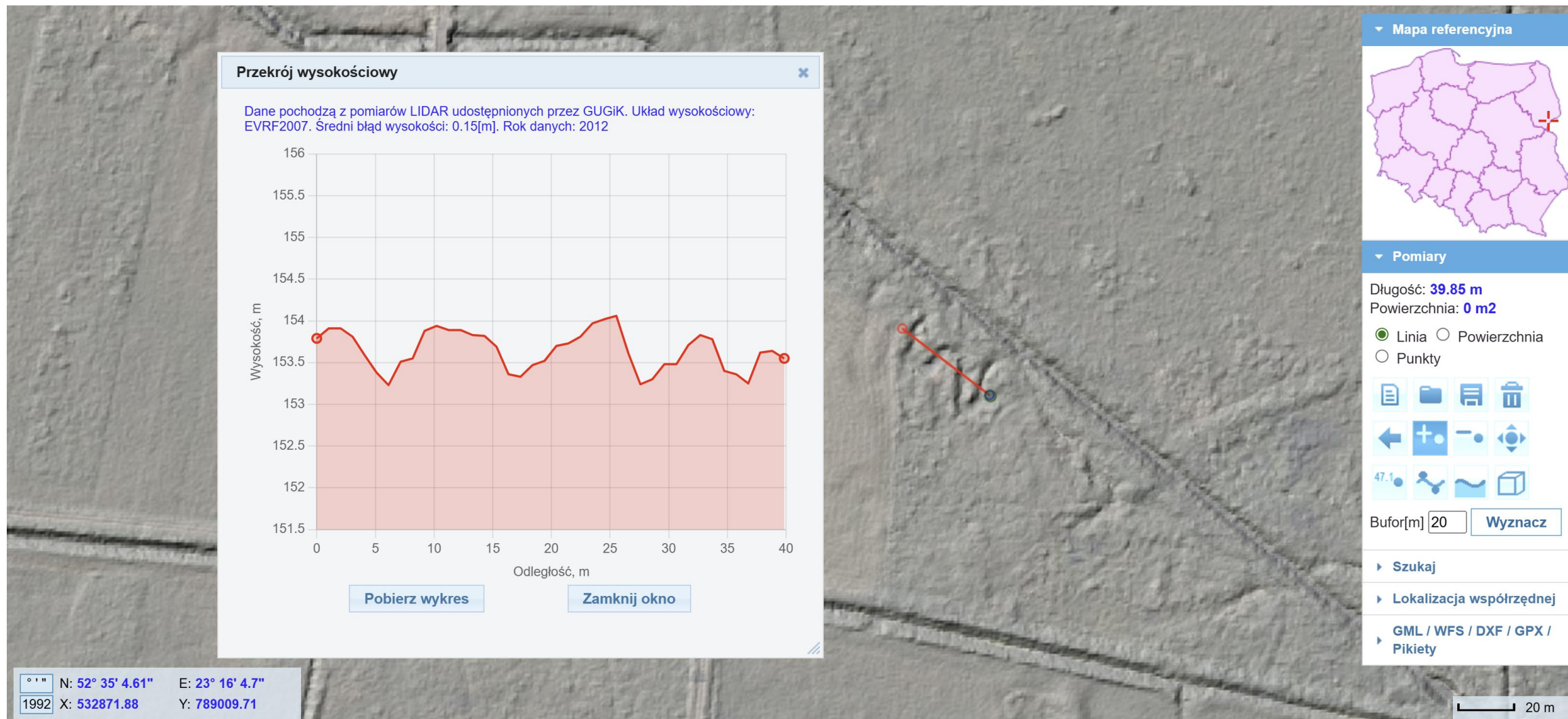
Gęsta sieć rowów melioracyjnych (łącznie około 215 km) obecnie bez infrastruktury zapewniającej sprawną regulację stosunków wodnych **wpływa niekorzystnie na stan zachowania siedlisk ptaków, ale też ogranicza działalność rolniczą.**

Melioracja w OSO Dolina Górnego Nurca

Melioracja w OSO Dolina Górnego Nurca

System melioracji w OSO Dolina Górnego Nurca nie zapewnia funkcji melioracji

Oceny Instrukcja eksploatacji kompleksu melioracyjnego
.....
..... NURZEC GORNY woj.B-ckie
.....
Na zamówienie Wojewódzkiego Zarządu Inwestycji Rolniczych
..... w Białymstoku ZIRM-401/23/78

2. NAZWA KOMPLEKSU

Rozpatrywane użytki zielone położone są w dolinie rzeki Nurzec od miejscowości Boćki do źródeł na granicy Państwa.

- Białystok 1980 -

2.5. NIEDOBÓR WODY DO NAWODNIEN I GOSPODAROWANIE WODĄ

Na podstawie sporządzonego bilansu wody powierzchniowej stwierdza się, że w zlewni rzeki Nurzec Górny /przekrój IV - Pawlinowo/ w różnych latach występuje niedobór wód do nawodnienia. W celu szczegółowego sprezyzowania wielkości niedoborów przepływu przeprowadzono wariantowy bilans, który omawia się poniżej.

Obliczone niedobory wody wyniosą:

rok suchy = - 4276 tys.m³

rok średni = - 1546 tys.m³

rok mokry = - 1114 tys.m³

System melioracji w OSO Dolina Górnego Nurca – niezbędne nawadnianie ekstensywne i intensywne dla zachowania funkcji

NIEDOBORY WODNE DLA UŻYTKÓW ZIELONYCH ZA OKRES 1952 - 1971								
BRU 90			STACJA KLESZCZELE					
ROK	P O K O S Y			CIĄG ROZDZIELCZY				
	I	II	III	P O K O S I		II	III	
				Lp	%			
1952	-	25	105	1	5	40	90	180
53	40	85	-	2	10	40	90	105
54	-	50	15	3	14	30	90	85
55	-	-	40	4	19	15	85	80
56	15	45	80	5	24	10	65	80
57	40	90	20	6	29	-	60	75
58	-	-	45	7	33	-	60	65
59	30	90	75	8	38	-	50	65
1960	-	5	-	9	43	-	45	45
61	-	65	25	10	48	-	25	40
62	-	-	5	11	52	-	20	25
63	-	60	65	12	57	-	5	20
64	-	90	65	13	62	-	5	15
65	-	-	-	14	67	-	-	5
66	-	20	-	15	71	-	-	-
67	-	-	-	16	76	-	-	-
68	-	-	85	17	81	-	-	-
69	-	-	80	18	86	-	-	-
1970	-	5	-	19	90	-	-	-
71	10	60	180	20	95	-	-	-
Nc = 20 %						15	85	80
Nc = 30 %						-	25	37

VI. INSTRUKCJA EKSPLOATACJI JAZÓW

Ilość dawek w poszczególnych pokosach podaje poniższa tabela:

WIELKOŚĆ BRU	ILOŚCI DAWEK NAWODNIENIOWYCH		
	P O K O S Y		
	I	II	III
90	-	1	1
100	-	1	1
120	-	1	1

2.2.7. Wyposażenie pomocnicze budowli.

3. UTRZYMANIE BUDOWLI

- 3.1. Podział prac związanych z utrzymaniem jazu
- 3.2. Przeglądy
 - 3.2.1. Wskazania ogólne
 - 3.2.2. Terminy przeglądów
 - 3.2.3. Zakres prac przeglądów
 - 3.2.4. Wzory protokółów
 - 3.2.5. Osoby przeprowadzające przegląd
 - 3.2.6. Instytucje, które należy zawiadomić o przeglądach

3.3. Konserwacja

- 3.4. Remonty
 - 3.4.1. Wskazania ogólne
 - 3.4.2. Remonty bieżące
 - 3.4.3. Remonty kapitalne

4. PROWADZENIE OBSERWACJI, BADAŃ I KONTROLI STANU BUDOWLI

5. POBĄCZENIA I UWAGI KOŃCOWE

6. ZAŁĄCZNIKI DO INSTRUKCJI

- 6.1. Książka utrzymania i eksploatacji jazu wzór Nr.1 i wzór Nr.2.
- 6.2. Z łącznością telefoniczną - Wzór Nr.3
- 6.3. Protokół z przeglądów - Wzór Nr.4
- 6.4. Dziennik utrzymania i eksploatacji jazu - Wzór Nr.5
- 6.5. Rysunek ogólny jazu - 1 szt.

6/ Ze względu na występowanie niedoborów wody do nawodnień na nawadnianych użytkach zielonych, nie uzyska się maksymalnych plonów w wysokości średnio 80 q/ha. Wielkość plonów spadnie do 60-70 q/ha /w zależności od typu gleb/.

7/ Mając powyższe na uwadze, w celu racjonalnego gospodarowania wodą przy nawadnianiu użytków zielonych, należy przestrzegać następujących warunków:

a/ przy nawodnieniu ekstensywnym po spływie wód pozimowych i rozpoczęciu wegetacji wszystkie urządzenia piętrzące winne być zamknięte w celu przechwycenia wody ze spływu bieżącego jak i wód z opadów atmosferycznych. Na okres sianokosów zastawki winne być otwarte do momentu obniżenia się lustra wody w glebie do średniej normy osuszenia a następnie zamknąć te w celu przechwycenia wód dla II pokosu.

c/ na użytkach zielonych nie nawadnianych należy dążyć do maksymalnego zatrzymania wody /w okresie wegetacyjnym/ poprzez zatrzymanie jej przetamowaniami z desek, słomy, darniny itp., z tym, że na okres spływu wód pozimowych oraz po zakończeniu wegetacji winne być one rozebrane.

3. ROZRZĄD WODY NA KOMPLEKSIE

Dokonując rozrządu wody na kompleksie należy mieć na uwadze szereg czynników, z których głównymi są:

- a/ układanie się poziomu wody gruntowej na kompleksie lub w jego części,
- b/ warunki meteorologiczne i hydrologiczne,
- c/ zaawansowanie i stan prac konserwacyjnych na urządzeniach melioracyjnych,
- d/ układ sieci /rowów i doprowadzalników/nawadniającej.

Biorąc pod uwagę powyższe czynniki jak również przedstawiony harmonogram, nawodnienie /intensywne/ należy rozpocząć od kompleksu I i III.

W tym celu na kompleksie III należy:

- a/ Jaz w Pogrebach zamknąć /spiętrzyć/ dnia 29 maja,
- b/ Otworzyć zastawki wlotowe na doprowadzalniku F dnia 29 maja,
- c/ Zamknąć zastawki i mnichy wlotowe na doprowadzalnikach /prawostronnych/ - J, H, G, FF₂₂, D₁₄ oraz wylotową do rzeki Nurzec na doprowadzalniku D₁ dnia 29 maja. Analogicznej operacji należy dokonać na lewostronnej części doliny, poprzez zamknięcie dnia 29 maja zastawek wlotowych na doprowadzalnikach B₁, B, A, U, oraz zamknięcie zastawki wylotowej przy rzece Nurzec na doprowadzalniku T36.
- d/ Po napełnieniu doprowadzalników głównych i rowów drugorzędnych należy kolejno otwierać zastawki w prawostronnej części doliny na doprowadzalnikach D₁₄, F₂₂, G, H, J oraz w lewostronnej części doliny na doprowadzalnikach U, A, B, B₁. Przy powyższym należy pamiętać, że budowle

Niniejsza część instrukcji omawia zasady i czynności związane z obsługą urządzeń melioracyjnych na zmeliorowanym kompleksie.

Obsługa dotyczyć będzie w szczególności budowli piętrzących w postaci przepustów z zastawkami, * zastawek, mniczów oraz budowli komunikacyjnych. Dotyczy również sieci doprowadzalników, cieków oraz szczegółowej sieci nawadniająco-odwadniającej.

Należy zaznaczyć, że opracowana przed 1960 r. dokumentacja techniczna melioracji użytków zielonych - opracowana przez CBS i PWM w Warszawie z racji przedawnienia została zlikwidowana. Z powyższego powodu zarówno rozrząd wody jak i parametry techniczne urządzeń melioracyjnych zostały przyjęte według stanu istniejącego.

4. GOSPODARKA WODNA PROFILU GLEBOWEGO

4.1. DOPUSZCZALNE WAHANIA LUSTRA WODY GRUNTOWEJ

Dla występujących rodzaj i gatunków gleb /które omówiono w punkcie 2.3.1. niniejszego opracowania/ w dolinie rzeki Nurzec normy osuszenia dla poszczególnych rodzajów gleb przedstawiają się następująco:

RODZAJ I GATUNEK GLEBY	NORMA OSUSZENIA		
	MINIMAL- NA	SRED- NIA	MAKSYMAL- NA
TORFY ŚREDNIO ZMURSZAŁE O ŚREDNIM PODSIĄKU 0,7-0,8m	40	55	70
TORFY SILNIE ZMURSZAŁE O PODSIĄKU PONIŻEJ 0,6 m	30	45	60
TORFY O MIĄSZSZOŚCI 0,6-0,7m NA PODŁOŻU PRZEPUSZCZALNYM ŚREDNIO ZMURSZAŁE	40	50	60

Poprzez Minimalną normę osuszenia należy rozumieć poziom wody gruntowej odpowiadający dopuszczalnemu uwilgotnieniu gleby.

Średnia norma osuszenia - poziom wody gruntowej odpowiadający optymalnemu uwilgotnieniu gleby.

Maksymalna norma osuszenia - poziom wody gruntowej

Obecny stan zachowania systemu melioracji w OSO Dolina Górnego Nurca

Fot. Michał Korniluk

Wysoki stopień degradacji gleb organicznych w wyniku przesuszenia torfowiska i braku zarządzania wodą

Fot. Michał Korniluk

Ombrogeniczne zasilenie i osiadanie terenu

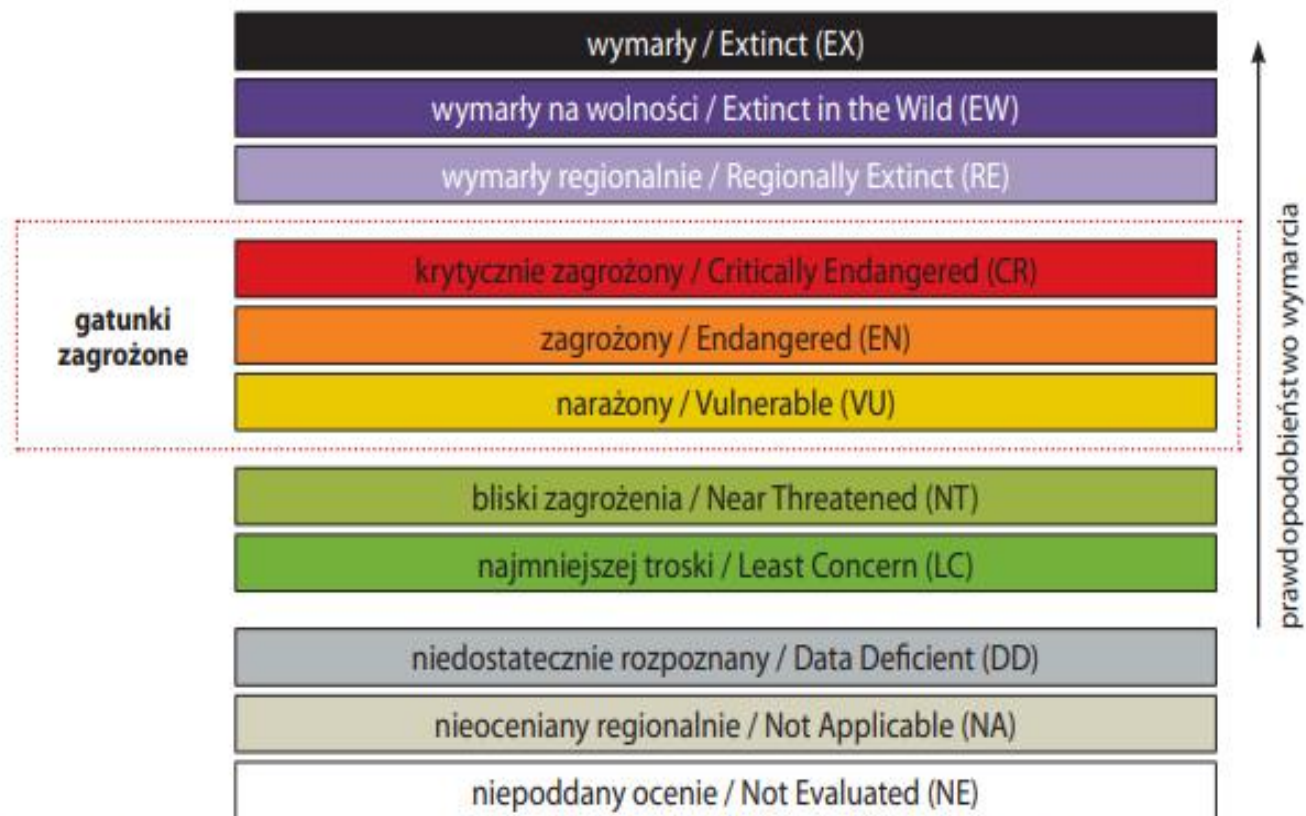
Fot. Michał Korniluk

Drastyczne pogorszenie stanu zachowania
siedlisk przedmiotów ochrony

Dubelt
Kulik wielki
Rycyk

Fot. Grzegorz Grygoruk i Robert Drózdź i Paweł Białomyzy

Ryc. 2.1. Kategorie zagrożenia taksonów stosowane w Czerwonych listach IUCN (na podstawie IUCN 2012a, b). Kategorie RE i NA stosowane są tylko na poziomie regionalnym, np. krajowym (szczegóły patrz rozdz. 2.3).

Gatunek	Status w Polsce (Wilk i in. 2020)	Status na świecie (Birdlife)
Rycyk	CR	NT
Kulik wielki	EN	NT
Dubelt	EN	NT
Derkacz	VU	LC
Błotniak łąkowy	VU	LC

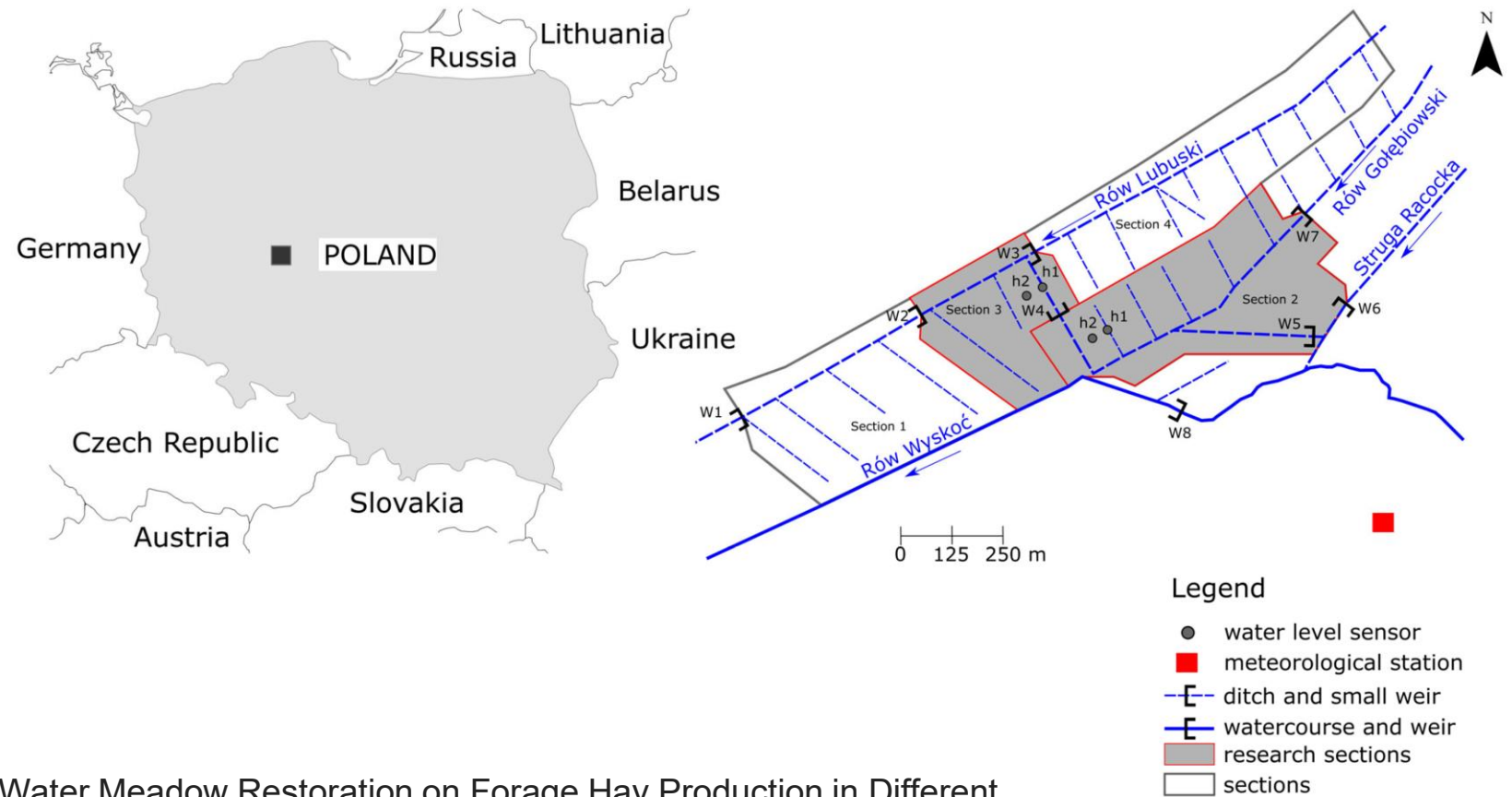
Fot. Robert Drózdź

Fot. Paweł Białomyzy

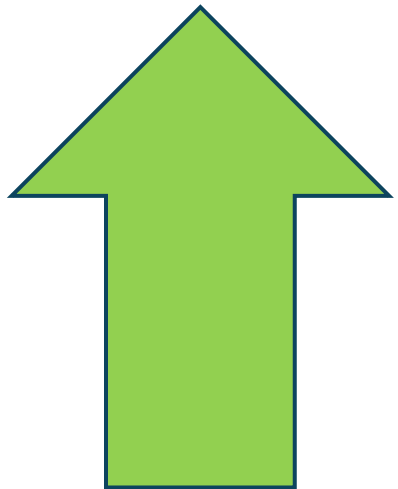
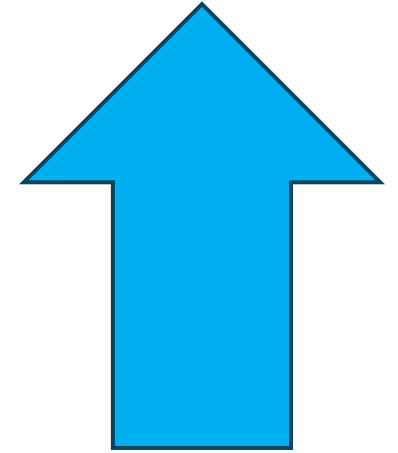
Zarządzanie wodą (również zmniejszenie odpływu) jest niezbędne w rolnictwie, gdyż może zapewniać większą produkcję siana i zmniejsza degradację gleb.

Wzrost produkcji siana o 32% na nawodnionych polderach

Wyzwanie w zarządzaniu wodą w Dolinie Górnego Nurca

PZO - Utrzymanie wilgotnych siedlisk ptaków przy
jednoczesnym umożliwieniu ekstensywnej
gospodarki łąkarskiej

Regulacja stosunków wodnych umożliwiająca
użytkowanie łąk zgodnie z potrzebami właścicieli
gruntów.

4.2. SPOSÓB PROWADZENIA NAWODNIEŃ

a/ Nawodnienie ekstensywne - regulowany odpływ.

Nawodnienie metodą regulowanego odpływu polega na wstrzymaniu przepływu wody w rowach zarówno ze spływu bierzącego jak i wód opadowych. Odbywać się one winno po spływie wód poziomowych i rozpoczęciu wegetacji czyli około 20 kwietnia i powinno trwać do ca 10 dób przed sianokosami /10 czerwca/.

W okresie sianokosów poziom wody gruntowej winien układać się w średniej normie osuszenia 40-55 cm ażeby pozostawić zapas wody dla drugiego pokosu. Po sprzęcie siana urządzenia piętrzące powtórnie winne być zamknięte. Otwarcia zastawek należy dokonywać tylko wtedy, gdy gleba osiągnie minimalną /30-40 cm/ normę osuszenia.

b/ Nawodnienie intensywne.

Ze względu na napięty i ujemny bilans wodny w dolinie rzeki Nurzec, zaleca się prowadzenie nawodnień intensywnych jako podsiąk ze stałym piętrzeniem wody.

Jak wynika z dokonanych wyliczeń potrzeb wodnych, zapas wody użytecznej w glebie wystarczy do pokrycia niedoborów na parowanie i transpirację roślin w I pokosie. Dlatego też nawodnienie należy rozpocząć w drugim pokosie, czyli od 1.VI. i zakończyć do 30 czerwca.

W trakcie prowadzenia nawodnień należy stale kontrolować w studzienkach pomiarowych poziom wody gruntuwej i odpowiednio sterować urządzeniami piętrzącymi skracając lub wydłużając czas dopływu.

Nawodnienie należy przerwać na okres sprzętu plonów. Otwarcie zastawek powinno nastąpić nie później niż 10 dni przed rozpoczęciem sianokosów, a ponowne zamknięcie niezwłocznie po sprzęcie siana i przeprowadzeniu zabiegów agrotechnicznych i konserwacyjnych. Dla zaoszczędzenia wody można zrezygnować ze zrzutu, pozostawiając zastawki zamknięte.

Obniżenie się zwierciadła wody gruntowej następuje w wyniku zużycia zapasu wilgoci na parowanie terenne i transpirację roślin.

Piętrzenia wody należy również zaniechać w okresach obfitych i długotrwałych opadów. Nawodnienia w zasadzie należy zakończyć w końcu sierpnia. W wyjątkowych wypadkach, po suchym lecie i małych opadach we wrześniu wskazane jest utrzymanie lustra wody gruntowej w optymalnej normie osuszenia aż do m-ca października. Dotyczy to w szczególności gleb lżejszych i torfowych o średnim podsiąku.

Poniżej podaje się ramowy schemat nawodnień, prac konserwacyjnych, agrotechnicznych oraz sianokosów.

Czy aktualnie prowadzone prace związane z utrzymaniem rowów w obszarze są zgodne z prawem wodnym i ustawą o ochronie przyrody?

Prawo wodne – co to są melioracje?

Art. 195. Melioracje wodne polegają na **regulacji stosunków wodnych** w celu polepszenia zdolności produkcyjnej gleby i ułatwienia jej uprawy.

Art. 198. Przy planowaniu, wykonywaniu oraz **utrzymywaniu urządzeń melioracji wodnych** należy kierować się potrzebą **zachowania zróżnicowanych biocenoz polnych i łąkowych**, **koniecznością osiągnięcia dobrego stanu wód** oraz koniecznością osiągnięcia **celów środowiskowych**, o których mowa w art. 56, art. 57, art. 59 oraz w **art. 61**.

Art. 61. 1. **Celem środowiskowym dla obszarów chronionych jest osiągnięcie norm i celów wynikających z przepisów, na podstawie których te obszary chronione zostały utworzone**, przepisów ustanawiających te obszary **lub dotyczących tych obszarów**, o ile nie zawierają one w tym zakresie odmiennych uregulowań.

Prawo wodne – co to jest **rów** i **zastawka**?

Rozdział 2 - Objasnienia określeń ustawowych

pkt 47 **rów** – rozumie się przez to sztuczne koryto prowadzące wodę w sposób ciągły lub okresowy, o szerokości dna mniejszej niż 1,5 m przy ujściu;

pkt. 65 **urządzenie wodne** - rozumie się przez to urządzenia lub budowle służące do kształtowania zasobów wodnych lub korzystania z tych zasobów, w tym:

lit. a) urządzenia lub budowle piętrzące, przeciwpowodziowe i regulacyjne, a także kanały i **rowy**,

Art. 17. 1. Przepisy ustawy dotyczące:

pkt. 3 urządzeń wodnych – stosuje się odpowiednio do:

lit. a **urządzeń melioracji wodnych** niezaliczonych do urządzeń wodnych,

Art. 197. 1. Urządzeniami melioracji wodnych są:

pkt 1 **rowy** wraz z **budowlami związanymi z nimi funkcjonalnie**

Prawo wodne – kto odpowiada za rowy

Art. 188. 1. Utrzymywanie **urządzeń wodnych** należy do ich właścicieli i polega na **eksploatacji, konserwacji oraz remontach** w celu zachowania ich **funkcji**.

Art. 205. Utrzymywanie **urządzeń melioracji wodnych** należy do zainteresowanych **właścicieli gruntów**, a jeżeli urządzenia te są objęte **działalnością spółki wodnej** działającej na terenie gminy lub związku spółek wodnych, w którym jest zrzeszona spółka wodna działająca na terenie gminy – **do tej spółki** lub tego związku spółek wodnych.

Art. 441. pkt. 3. **Spółki wodne** mogą być tworzone w szczególności do wykonywania, **utrzymywania oraz eksploatacji** urządzeń, w tym urządzeń wodnych.

ust. 3 melioracji wodnych oraz **prowadzenia racjonalnej** gospodarki na zmeliorowanych gruntach;

Jak eksploatować, konserwować oraz remontować urządzenia melioracji wodnych?

1. Umożliwianie regulacji stosunków wodnych
2. Zachowanie funkcji:
 - a) polepszenia zdolności produkcyjnej gleby i ułatwienia jej uprawy
 - b) zachowanie zróżnicowanych biocenoz polnych i łąkowych
 - c) osiągnięcie dobrego stanu wód
 - d) osiągnięcie celów środowiskowych.
3. Prowadzenia racjonalnej gospodarki wodnej.

Przykład 1 – konserwacja/oczyszczenie rowu **bez możliwości** hamowania odpływu wody

1. Umożliwia regulację stosunków wodnych – **NIE**
2. Zachowanie funkcji:
 - a) polepszenia zdolności produkcyjnej gleby i ułatwienia jej uprawy – **TAK/NIE**
 - b) zachowanie zróżnicowanych biocenoz polnych i łąkowych - **NIE**
 - c) osiągnięcie dobrego stanu wód - **NIE**
 - d) osiągnięcie celów środowiskowych - **NIE**
3. Prowadzenia racjonalnej gospodarki wodnej - **NIE**

Przykład 2 – konserwacja/oczyszczenie rowów z **możliwością** hamowania odpływu wody

1. Umożliwia regulację stosunków wodnych – **TAK**
2. Zachowanie funkcji:
 - a) polepszenia zdolności produkcyjnej gleby i ułatwienia jej uprawy – **TAK (NIE)**
 - b) zachowanie zróżnicowanych biocenoz polnych i łąkowych – **TAK**
 - c) osiągnięcie dobrego stanu wód - **TAK**
 - d) osiągnięcie celów środowiskowych – **TAK (NIE)**
3. Prowadzenia racjonalnej gospodarki wodnej – **TAK (NIE)**

Obowiązek utrzymania rowów wynikający z prawa wodnego

Art. 205. Utrzymywanie **urządzeń melioracji wodnych** należy do **zainteresowanych właścicieli gruntów**, a jeżeli urządzenia te są objęte **działalnością spółki wodnej** działającej na terenie gminy lub związku spółek wodnych, w którym jest zrzeszona spółka wodna działająca na terenie gminy – **do tej spółki** lub tego związku spółek wodnych.

Art. 206. Jeżeli obowiązek, o którym mowa w art. 205, **nie jest wykonywany**, właściwy organ **Wód Polskich** ustala, w drodze decyzji, **proporcjonalnie do odnoszonych korzyści przez właścicieli gruntów**, szczegółowe zakresy i terminy jego wykonywania.

Art. 208. Właściciele gruntów, na które **urządzenia melioracji wodnych** **wywierają korzystny wpływ**, oraz właściciele gruntów i nieruchomości sąsiednich są obowiązani **umożliwić wejście na grunt w celu utrzymywania tych urządzeń**.

Wątpliwy obowiązek wynikający z art. 205 jak również wątpliwą podstawę do jego z art. 206 w niesprawnym systemie melioracji

1. Obowiązek utrzymania urządzeń melioracji wodnych nie zdejmuje innych obowiązków wynikających z ustawy prawo i przepisów ochrony przyrody wynikających również z PZO.
2. Definicja „**zainteresowanego właściciela gruntów**” (art. 199 ust. 2), mówi, że jest to właściciel gruntów, **na które urządzenia melioracji wodnych wywierają korzystny wpływ**. Jeżeli więc prywatna działka, w której w granicach leży rów (urządzenie melioracji wodnych) leży w kompleksie osuszonego terenu ze skomplikowanym systemem melioracji (również nawadniającej), którego niefunkcjonalność jest efektem wieloletnich zaniedbań instytucji państwowych zajmujących się gospodarowaniem wody, to czy spełniona jest przesłanka, że **melioracja wodna wywierają korzystny wpływ** na przedmiotowy grunt?

Efekty niesprawnego systemu melioracji

Niesprawny system melioracyjny bez urządzeń spowalniających odpływ i systemu nawadniania (jak to było zaplanowane w pierwotnym projekcie melioracji) prowadzi do:

- 1. degradacji gleb torfowych** (murszenie wynikające z braku utrzymania odpowiedniego poziomu wody w glebie przez cały rok);
- 2. obniżenia zdolności produkcyjnych gleby** - susza rolnicza, spadek żyzności na skutek braku podsiąku kapilarnego i zasilanie wyłącznie wodami opadowymi.
- 3. ograniczenie a nawet zupełnego wykluczenie działalności rolniczej** w efekcie osiadania terenu.

Urządzenia melioracji wodnych **nie wywiera korzystnego wpływ na grunt.**

Brak korzystnego wpływu = brak obowiązku z art. 205 i podstawy do egz. art. 206

Odmulanie rowu w niesprawnym systemie melioracji tylko pogłębi deficyty wody i niekorzystne oddziaływanie rowu na grunt rolnika i siedliska ptaków.

Odmulanie rowów bez zapewnienia możliwości regulacji stosunków wodnych, przynajmniej lokalnie, nie jest zgodnie z prawem wodnym i ustawą o ochronie przyrody i może być w konflikcie z PS WPR na lata 2023-2027.

Czy można na własną rękę zbudować zastawkę? Czy próg spowalniający odpływ piętrzy wodę? Czy zastawka/próg to budowla piętrząca?

Budowla piętrząca [Prawo wodne] – budowla umożliwiająca stałe lub okresowe piętrzenie **wód powierzchniowych ponad przyległy teren lub naturalny poziom zwierciadła wód**

Budowla piętrząca [Roport MS w sprawie warunków dla budowli hydrotechnicznych] — każda budowla hydrotechniczna [*służąca gospodarce wodnej oraz kształtowaniu zasobów wodnych i korzystaniu z nich*], umożliwiająca stałe lub okresowe piętrzenie **wody oraz substancji płynnych lub półpłynnych** ponad **przyległy teren albo akwen**

Aktywne zarządzanie wodą

- wymaga infrastruktury (\$\$\$)
- wymaga konserwacji zastawek (\$\$)
- wymaga konserwacji rowów (\$)
- wymaga obsługi (\$\$\$)
- wymaga kontroli (\$)

Możliwa regulacja poziomu wody

Wysokie koszty obsługi i monitoringu

Bierne zarządzanie wodą

Ryc. 82. Przykład progu spowalniającego odpływ wód powierzchniowych zamontowanego w nadleśnictwie Babimost w ramach projektu *Mała retencja nizinna* (źródło: babimost.zielonagora.lasy.gov.pl).

- wymaga infrastruktury (\$)
- wymaga konserwacji zastawek (\$)
- wymaga konserwacji rowów (\$)
- wymaga zarządzania (0)
- wymaga kontroli (\$/0)

Ograniczone możliwości regulowania poziomu wody

Niskie koszty obsługi i monitoringu

Czy hamując odpływ wody z torfowiska piętrzymy wody powierzchniowe ponad naturalny poziom zwierciadła wód?

NIE

Czy zastawka/próg spowalniający odpływ wody z torfowiska to budowla piętrząca?

TAK/NIE

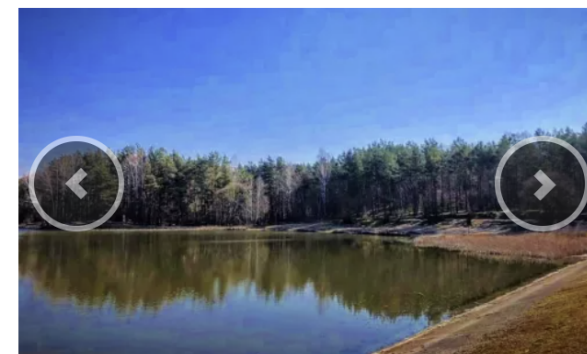
Ułatwienia dla rolników - prorotencyjne zmiany w Prawie wodnym

Utworzono: 06 kwiecień 2022

Przebudowa systemów melioracyjnych bez zbędnych formalności, a także możliwość wykonania stawów retencyjnych do 5000 m² powierzchni i 3 m głębokości jedynie na zgłoszenie – to najważniejsze zmiany w ustawie Prawo wodne. Dzięki uproszczonym przepisom rolnicy zyskują zachętę do retencjonowania wody na własnej ziemi, co pozwala optymalnie nawadniać uprawy bez konieczność drenowania zasobów wód podziemnych. Więcej prorotencyjnych inwestycji w zlewniach rolniczych prowadzą również Wody Polskie – wszystko dzięki przyznaniu możliwości ubiegania się o setki milionów złotych dofinansowania ze środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

W dobie zmian klimatycznych, skutkujących częstszym występowaniem suszy i powodzi, szczególnie ważna jest racjonalna gospodarka wodna, dzięki której można przeciwdziałać tym zjawiskom. Ma to ogromne znaczenie na terenach wiejskich, które są narażone na niedobory wody i suszę rolniczą, ale też problem podtopień. Lokalne działania z zakresu małej retencji pozwalają gromadzić wodę i zatrzymać lub spowolnić spływ wód. Poprawiają bilansu wodny w okolicy, dzięki czemu możliwe jest odpowiednie nawodnienie upraw, czyli w efekcie wyższe plony. Budowa śródpolnych oczek wodnych, zbiorników, stawów, zastawek, czy przepusto-zastawek na rowach melioracyjnych, a także tworzenie nadwodnych pasów roślinności i zadrzewień wpływa korzystnie na rozwój bioróżnorodności i odtwarzanie tradycyjnych krajobrazów rolniczych oraz pozwala redukować

POLECANE ARTYKUŁY

Odtwarzamy potencjał retencyjny
Zbiornika Ruda

NASZE JEDNOSTKI

Wody Pol...

 Informacje

Prawo wodne

- Art. 395. Pozwolenia wodnoprawnego albo zgłoszenia wodnoprawnego **nie wymaga**:
- 11) **zatrzymywanie wody w rowach**, jeżeli zasięg oddziaływania nie wykracza poza granice terenu, którego zakład jest właścicielem;
- 12) hamowanie odpływu wody z obiektów drenarskich, jeżeli zasięg oddziaływania nie wykracza poza granice terenu, którego zakład jest właścicielem;
- 13) przechwytywanie wód opadowych lub roztopowych za pomocą urządzeń melioracji wodnych, jeżeli zasięg oddziaływania nie wykracza poza granice terenu, którego zakład jest właścicielem;

Prawo wodne

- Art. 395. Pozwolenia wodnoprawnego albo zgłoszenia wodnoprawnego **nie wymaga:**
- 15) przebudowa rowów w celu zatrzymywania wody, jeżeli zasięg oddziaływania nie wykracza poza granice terenu, którego zakład jest właścicielem, lub terenu znajdującego się w zasięgu oddziaływania, gdy zakład posiada uprzednią pisemną zgodę właścicieli gruntów objętych oddziaływaniem na przebudowę rowów w celu zatrzymywania wody;
- 16) przebudowa obiektów drenarskich w celu hamowania odpływu wody, jeżeli zasięg oddziaływania nie wykracza poza granice terenu, którego zakład jest właścicielem, lub terenu znajdującego się w zasięgu oddziaływania, gdy zakład posiada uprzednią pisemną zgodę właścicieli gruntów objętych oddziaływaniem na przebudowę obiektów drenarskich w celu hamowania odpływu wody;

Prawo wodne

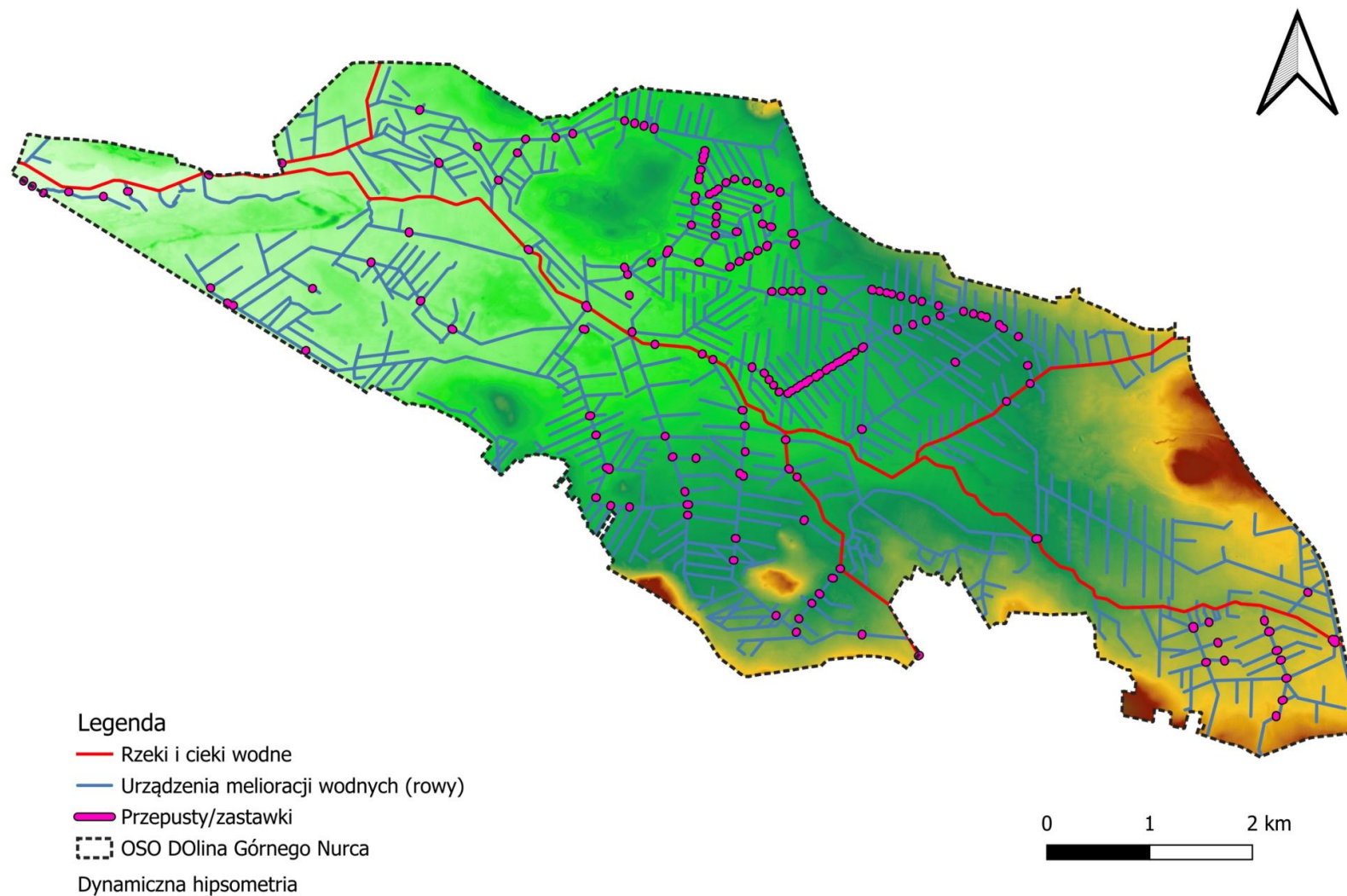
Art. 395a. 1. Przed wykonaniem robót, czynności lub urządzeń wodnych, o których mowa w art. 395 pkt 15 i 16, jest wymagane dokonanie powiadomienia:

- 1) właściwego organu Wód Polskich – w przypadku robót, czynności lub urządzeń wodnych wykonywanych przez podmioty inne niż Wody Polskie;
- 2) ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej – w przypadku robót, czynności lub urządzeń wodnych wykonywanych przez Wody Polskie.

Zawsze **OBOWIĄZKOWE** zgłoszenie do RDOŚ!

- **Art. 118. 1.** Zgłoszenia regionalnemu dyrektorowi ochrony środowiska wymaga prowadzenie, na obszarach form ochrony przyrody, a także w obrębie cieków naturalnych, następujących działań:
- 2) **melioracji wodnych;**
- 4) **innych działań obejmujących roboty ziemne mogące zmienić warunki wodne lub wodno-glebowe.**
- 5. Zgłoszenia należy dokonać przed uzyskaniem pozwolenia na budowę, pozwolenia wodnoprawnego lub pozwolenia na realizację inwestycji w zakresie budowli przeciwpowodziowych, a jeżeli te pozwolenia nie są wymagane – **przed rozpoczęciem działań.**

Jakie są obecne potrzeby użytkowników?

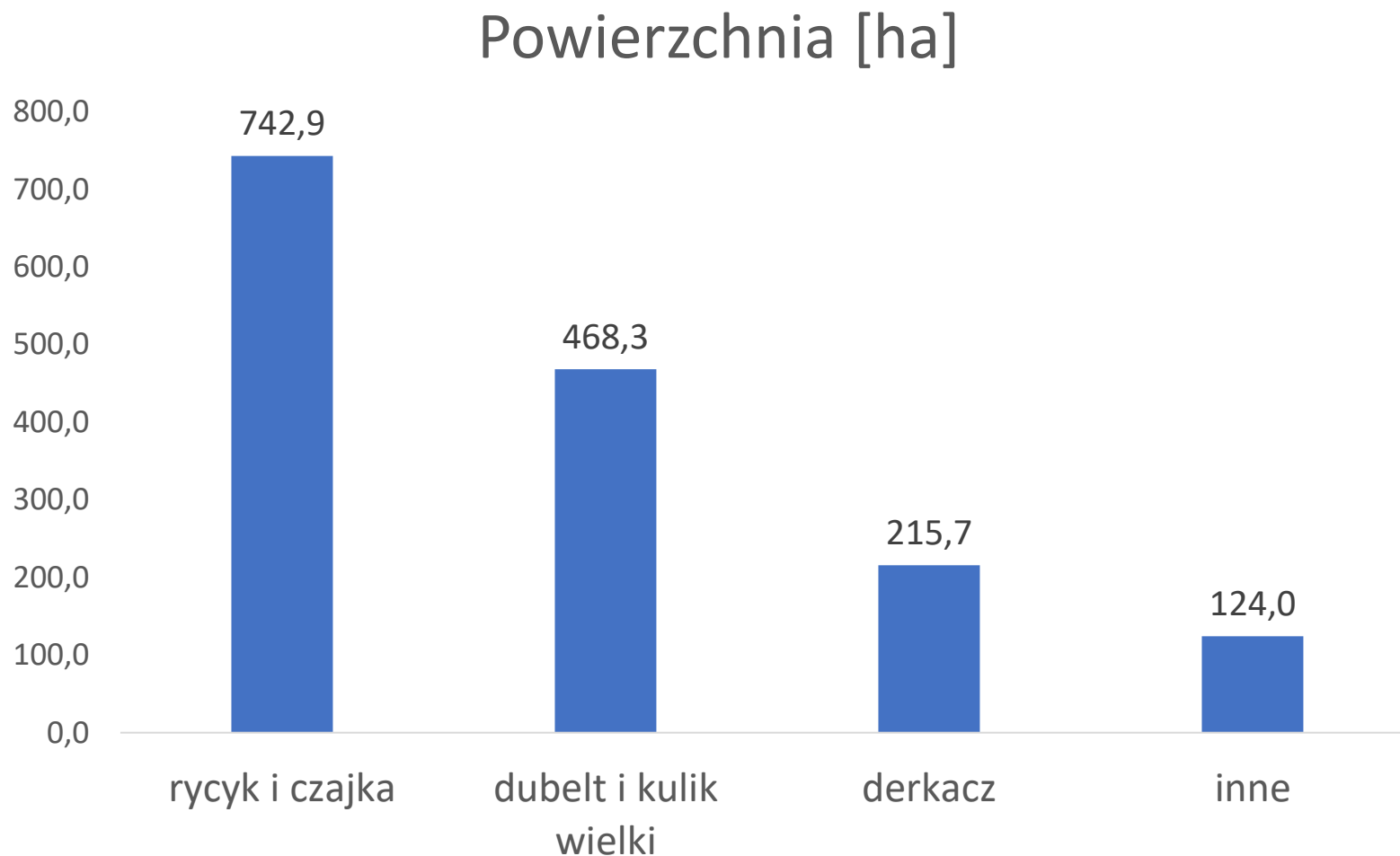

Struktura własność łąk i programy RŚK

TUZ : 2499.7 ha
(62.9% OSO)

KOWR:
607.9 ha TUZ
(24.3% TUZ)

PRŚK/ZRŚK:
1551 ha
62.0% TUZ
78.2% (z KOWR TUZ)

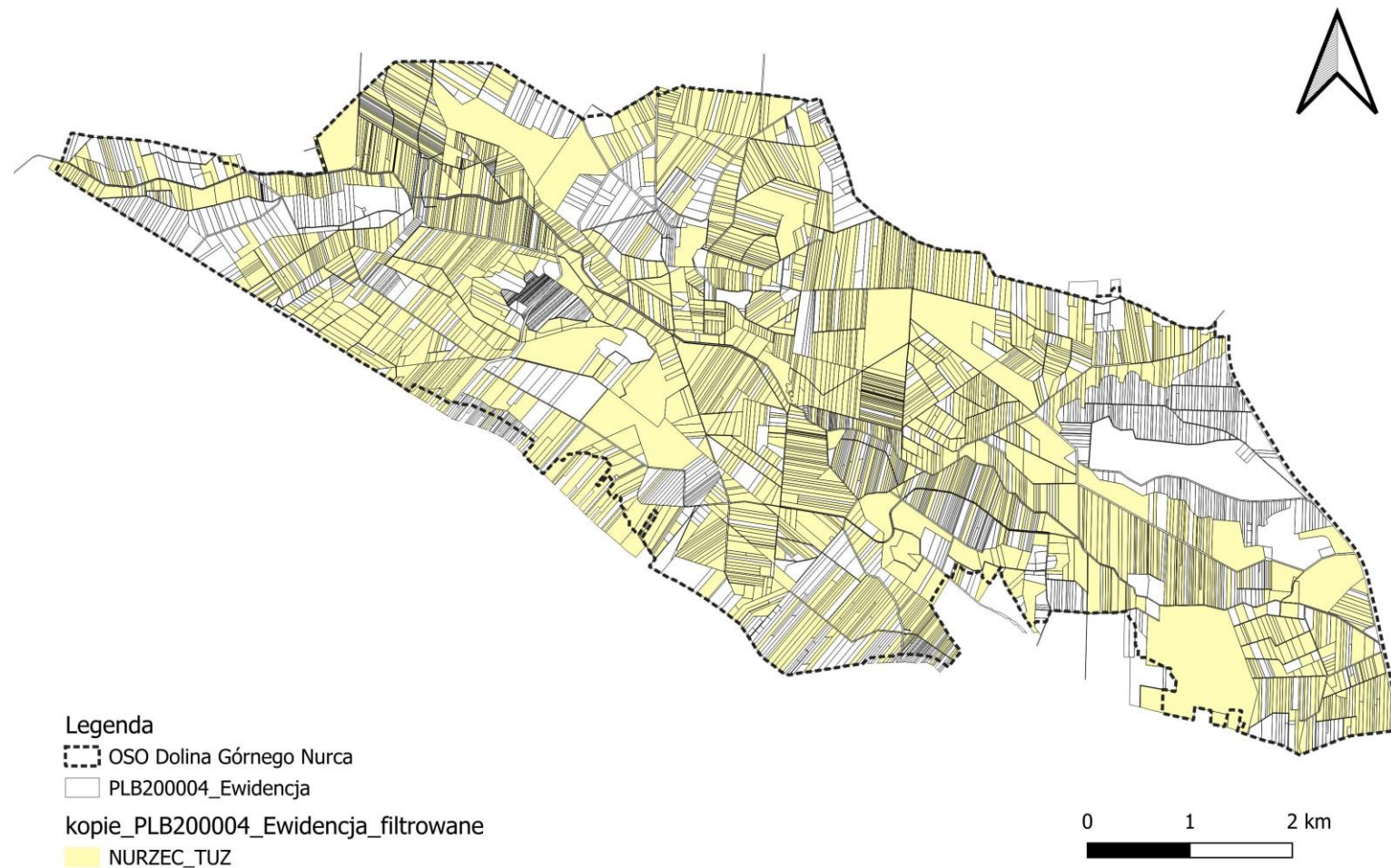

Struktura własność łąk i programy RŚK

TUZ : 2499.7 ha
(62.9% OSO)

KOWR:
607.9 ha TUZ
(24.3% TUZ)

PRŚK/ZRŚK:
1551 ha
62.0% TUZ
78.2% (z KOWR TUZ)

Struktura własność łąk i programy RŚK

TUZ : 2499.7 ha
(62.9% OSO)

KOWR:
607.9 ha TUZ
(24.3% TUZ)

PRŚK/ZRŚK:
1551 ha
62.0% TUZ
78.2% (z KOWR TUZ)

Uwaga – niezgodna z prawem wodnym konserwacja urządzeń melioracji wodnych i obniżanie poziomu wody w siedliskach ptaków może wiązać się z **odpowiedzialnością finansową rolników (RŚK)**!

Wymogi dla wariantów wymienionych w § 3 pkt 1 lit. a–g oraz pkt 2 lit. a–g rozporządzenia:

„nie tworzy się nowych urządzeń melioracji wodnych oraz **nie rozbudowuje, nie przebudowuje i nie odtwarza** istniejących urządzeń melioracji wodnych, chyba że takie działania:

- a) wynikają z planu ochrony albo planu zadań ochronnych ustanowionych dla danego obszaru Natura 2000 lub
- b) dotyczą dostosowania tych urządzeń do potrzeb związanych z utrzymaniem lub poprawą warunków siedliskowych gatunków lub siedlisk, jeżeli takie działania zostaną dopuszczone, szczegółowo określone i uzasadnione przez eksperta przyrodniczego; „

Kary ARiMR 100% płatności RŚK!

WYSOKOŚĆ WSPÓŁCZYNNIKÓW DOTKLIWOŚCI UCHYBIENIA ORAZ WSPÓŁCZYNNIKÓW TRWAŁOŚCI
UCHYBIENIA STOSOWANYCH DO DOKONYWANIA ZMNIEJSZEŃ PŁATNOŚCI
ROLNO-ŚRODOWISKOWO-KLIMATYCZNYCH

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i
Rozwoju Wsi z dnia 31 marca 2023 r. w
sprawie szczegółowych warunków i
szczegółowego trybu przyznawania i
wypłaty płatności rolno-środowiskowo-
klimatycznych w ramach Planu
Strategicznego dla Wspólnej Polityki
Rolnej na lata 2023-2027

Rozporządzenie MRiRW z dnia 8 marca
2024 r. zmieniające rozporządzenie w
sprawie szczegółowych warunków i
szczegółowego trybu przyznawania i
wypłaty płatności rolno-środowiskowo-
klimatycznych w ramach Planu
Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej
na lata 2023-2027

Lp.	Rodzaj uchybienia	Współ- czynnik dotkliwo- ści uchybie- nia	Współczynnik trwałości uchybienia			Iloczyn współ- czynników dotkliwości uchybienia i trwałości uchybienia
			Odwra- calna krótko- trwała	Od- wra- calna długo- trwała	Nie- odwra- calna	
			1,25	1,5	1,75	
I. Interwencje wymienione w § 3 pkt 1 i 2 rozporządzenia						
Warianty wymienione w § 3 pkt 1 lit. a–g oraz pkt 2 lit. a–g rozporządzenia:						
1	Zastosowanie wałowania	50%	–	1,5	–	75%
8	Utworzenie nowych urządzeń melioracji wodnych oraz rozbudowa, przebudowa i odtworzenie istniejących urządzeń melioracji wodnych,	57%	–	–	1,75	100%

PZO - szansa dla ochrony siedlisk ptaków i lokalnej odbudowy funkcji melioracji

- Częściowa odbudowa infrastruktury hamującej odpływ wody dla rolnictwa i ptaków;
- Zgodna z prawem konserwacja urządzeń melioracji wodnych;
- Współpraca ze spółkami wodnymi i Zarządem Zlewni.
- Pożądany udział użytkowania ekstensywnego w najcenniejszych siedliskach ptaków;
- Wykorzystanie gruntów Skarbu Państwa;
- Kontrola, wsparcie i ewaluacja procesu realizacji zadań PZO.